

Theorie en lastige woorden les 4 – blad 1

Doel: Om te lezen

Een protestantse vrouw leest in de bijbel (1635).

Een strenge godsdienst

Als je mee wilde tellen in de Nederlandse samenleving, kon je maar beter protestant zijn. Mensen met een ander geloof konden bijvoorbeeld geen regent worden. Toch hadden de katholieken en de joden het beter dan in veel andere landen. Hier mochten ze geloven wat ze wilden, al konden ze dat maar beter niet al te opvallend doen. Protestantse dominees waren veel strenger dan katholieke priesters.

Kermissen, dansfeesten, toneelspelen en ook het sinterklaasfeest, het feest van een heilige, keurden ze af. Heel belangrijk in het leven van protestanten was de Bijbel. In tegenstelling tot de katholieken lazen ze de boodschap van God graag zelf. Daarom lieten de Staten-Generaal een vertaling maken in een taal die de mensen begrepen. Veel protestanten lazen drie keer per dag in de **Statenbijbel**.

de samenleving

De manier waarop mensen samenleven.

de protestant

Christen die niet hoort bij de kerk van de paus.

de katholiek

Christen die hoort bij de kerk van de paus.

de jood

Iemand met het geloof uit het oude Israël.

de Statenbijbel

Vertaling van de Bijbel in de Nederlandse taal.

Migranten komen naar Nederland

In de Gouden Eeuw woonden er naar verhouding veel meer vreemdelingen in Nederland dan tegenwoordig. Duizenden mensen kwamen uit de Zuidelijke Nederlanden naar het noorden. Ze vluchtten voor de oorlog met de Spanjaarden of vertrokken vanwege hun geloof. Van koning Filips II moest iedereen katholiek zijn. Ook in Spanje en Portugal verjaagde hij de protestanten, de joden en de moslims.

De Republiek was blij met de nieuwkomers uit de Zuidelijke Nederlanden, Portugal en Spanje. Veel kooplieden namen hun kapitaal mee. Ambachtslieden kwamen met hun vakkennis en maakten hier mooie dingen. Uit Duitsland kwamen vooral arme mensen hiernaartoe. Zij waren op zoek naar werk en hogere lonen. Al deze **migranten** droegen bij aan het succes van de Gouden Eeuw.

Opening van de Portugese Synagoge in Amsterdam.

het kapitaal

Een groot geldbedrag.

de migrant

Iemand die verhuist naar een ander land.

14

Theorie en lastige woorden les 4 – blad 2

Doel: Om te lezen

Nederlandse kaartenmakers Mercator en Hondius aan het werk.

Geleerde Nederlanders

Als God de wereld had gemaakt, dan moest de aarde wel het middelpunt van het heelal zijn. Dat hadden mensen eeuwenlang geloofd. Maar nu waren er wetenschappers die zelf onderzoek gingen doen. En wat zagen zij: de aarde draaide om de zon! Ook Nederlanders speelden een belangrijke rol in dit wetenschappelijke onderzoek. In ons land werd de fluit ontworpen, een snel en veilig schip met veel laadruimte. Ook belangrijk voor de handel over zee waren de kaarten en atlassen, waarmee zeelui de weg op zee vonden. Christiaan Huygens vond een nauwkeurige klok uit en Baruch Spinoza werd onze beroemdste filosoof.

het heelal

Ruimte waarin de aarde, de andere planeten en de sterren zich bevinden.

de filosoof

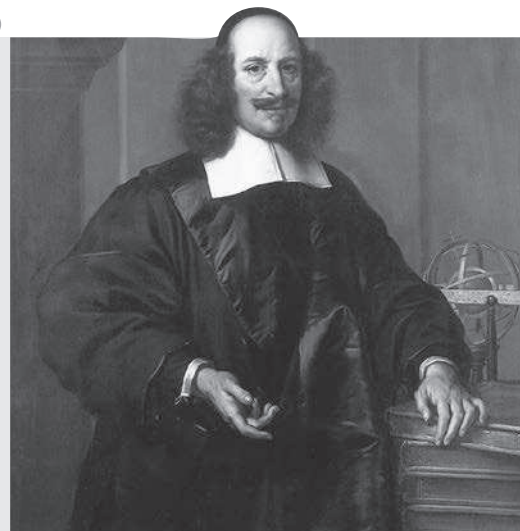
Iemand die diep nadenkt over belangrijke levensvragen en problemen.

Het verhaal van...

Major van Blaeu

Voorzichtig slaat Joan Blaeu het boek open dat een medewerker zojuist uit de eigen drukkerij naar de beroemde kaartenmaker heeft gebracht. Het is het eerste boek van de Nederlandse uitgave van de Atlas Major, zijn levenswerk. De hele wereld in negen boeken en zeker 600 kaarten. 'Wat vindt u van De Grote Atlas?' vraagt Blaeu aan de koopman die naast hem aan tafel zit. 'De uitgave is werkelijk prachtig,' mompelt de

man. Begerig strekt hij zijn hand uit naar het kostbare boek. Hij ziet de reacties van zijn collega's al voor zich. Jaloers zullen ze zijn, hij weet het zeker. Wie zich de Atlas Major kan veroorloven, telt echt mee in Amsterdam. Daar heeft hij de hoge aankoopsom graag voor over. Blaeu knikt alsof hij die reactie al had verwacht. Een tevreden klant is de beste reclame, denkt hij bij zichzelf. Wedden dat de bestellingen binnenstromen?

Joan Blaeu met delen van zijn atlas.

het levenswerk

Werk waar iemand bijna zijn hele leven aan wijdt of het belangrijkste werk uit zijn leven.

de uitgave

Boek of drukwerk dat uitgegeven is.

de aankoopsom

Geld dat je betaalt om iets te kopen.